

Puzzle

A világ megismerésének természetével kapcsolatban szívesen használom a puzzle kirakós játék élményét. Tudatunk ébredésével játékasztalunkra potyognak puzzle lapocskák, látszólag értelmetlenül és rendszer nélkül. Az elmének van egy veleszületett sajátossága, talán csak az egyszerűbb raktározás miatt, hogy keresi a kácatok közötti kapcsolatokat, közös jellegeket, hogy egymáshoz rendelje őket és ezt tudja tárolni különféle feliratú fiókokba, amelyek látszólag nem nagyon függenek össze egymással. Ez már egy eléggé előrehaladott állapotot feltételez, amikor már asztalunkra hullott annyi darabka, amiből kezd felsejleni, hogy nem teljesen különbözőek, azaz, lehet jellemezni őket egymás viszonylatában hasonlóságuk és különbségük mértékében.

Ha már fiókok alakultak ki és tartalmuk gyarapszik, akkor a kíváncsi elme kiborít alkalmanként egyet, egyet és megnézi, mi is kácatjaikban a közös és különböző. Egyáltalán, ha együtt nézi őket, akkor lesz-e annak valami tanulsága több, mint számos tarka lapocskára egymás mellett. Óriási élmény, mikor segítséggel (tanítással) vagy magunktól felismerünk párat a lapocskák között, amelyek pontosan illeszkednek egymáshoz, de ettől még semmi értelmes nem látszik. Idővel a szem rááll erre a keresgélésre és az össze-vissza fekvő lapocskák közötti kapcsolódásokat felismeri és azokat összeilleszti. Sőt olykor még ki is rajzolódnak önmagukban értelmesnek látszó, jelentéssel bíró ábrák, amelyek a folytatást sejtetnek, de olykor azt az érzetet kelthetik, hogy na, ebből a fiókból már minden lapocskát felhasználtunk, összeillesztettünk és itt már több csoda nem várható. Míg nem valamelyik szegélyező, látszólag egy színű, jellegtelen lapocskához pottyan egyszer egy másik, ami megkezd egy másik figurának kirajzolását. A lapocskák és fiókok szaporodásával már olyan felismerésre juthat a kíváncsi elme, hogy fiókok is összeilleszthetők és egymással egy közös képrészletet alakíthatnak ki egyedi ábráikkal.

A klasszikus puzzle játék nem teljesen ilyen. Ott kapunk egy dobozt, aminek a fedelén van egy ábra, amit ki kell és lehet rakni az alkotó elemekből. Ezzel sem egyszerű nagyon a dolog, főleg az elején és főleg az olyan képrészletekkel, amelyek nem túlzottan fonódnak össze a kép egészének többi elemével. Olykor eléggé el lehet akadni a részek összeillesztésében.

Esetünkben a valóság megismerésében persze kaphatunk előnyömtatott képeket az egyes fiókokra, sőt akár az egész képre vonatkozóan. Általában a fiókokra élesebb rajzú képeket szolgáltat a világ, az iskola, a nagyobb képrészletekre már egyre kevésbé kontrasztos, elmosódó, sőt olykor egyenesen felismerhetetlen rajzolatokat kapunk, de még olyanokat is, amelyek több módon értelmezhetők, ki mit akar, tud vagy szeretne látni, mint a pszichológiai tesztekben. Így aztán a fiókokban viszonylag biztonsággal rakunk rendet, rakunk ki képeket, de a fiókok összerakása során a magasabb szintű rajzolatoknál még az illeszkedésektől is távol vagyunk, azt sem tudhatjuk, hogy egyáltalán minden fiókot birtoklunk, miként a fiókok tartalmáról sem mindig tudjuk pontosan, mennyire teljes a kollekció, esetleg még csak a jéghegy csúcsát tudjuk megrajzolni.

A világ ezerféle rajzolatot kínál a kép egészére vonatkozóan, sokan próbálnak képet alkotni maguk is, másoknak is (mint én is), de többnyire mindig csak torzók lesznek, részeiben értelmesek, de összefüggésükben olykor mégis értelmetlen és rosszul illeszkedő figurák jönnek ki.

Aki az előrerajzolt ábrákat úgy veszi, ahogy értelmes, mint kisebb nagyobb sikerű kísérleteket a világ egészének megrajzolására, az nem kell feltétlenül elakadjon azok problematikájában, hanem szorgosan illesztgesse össze a talált lapocskákat, fiókokat, ne legyen rest és gyáva új fiókokat

megnyitni azoknak a daraboknak, amelyekből kevés van és látványosan nem illeszkednek sem a többihez, sem a sokak által megrajzolt nagy képhez. A folyamatban ügyelni kell, hogy ne vesszünk el a részletekben. Lehetnek fiókjaink, amelyek már kívül, belül agyon vannak díszítve, végtelen apró részletességgel kimunkált a kép, azonban a fiók önmagában áll, a többivel nem illeszthető, a teljes képre pedig még csak sejtelmes utalást sem tesz. Aki a teljességre kíváncsi, ne ragadjon le nagyon egy fiókban. Annak esetleg értékesebbek lesznek a határoló lapocskák, amelyek az összeköttetést jelentik a közös fiókok között. Innen már nem a lapocskák illeszkedése lesz a legfontosabb, hanem a fiókoké és a lapocskák közül is ezekben kulcsfontosságúakat fogjuk önkéntelenül szemügyre venni, mert ezek segítenek legjobban előre az egész kép felvázolásában.

A környező világ, kibicek, legalább annyit segíthetnek, mint árthatnak. Van, aki értékes lapocskákra irányítja figyelmünket, esetleg egy olyan képrészletet vagy teljesebb képet mutatnak, amely még csak nem is vehető ki a jelenlegi fiók készletünkéből, sőt... akár azzal teljesen ellentétes is lehet. Pl. ha mi többnyire olyan fiókokat töltögetünk, amelyek színe zöldben dominál és valaki egy olyan nagyobb léptékű rajzot mutat, amelyben a piros van többségben, akkor könnyen kételkedünk annak a vázlatnak a hitelességében. De ahogy a lapocskák szaporodásával kezdenek megjelenni nagyobb számban pirosas lapocskák, akkor már sejthetünk valamit, nem lehet az badarság teljesen, mivel most már bizonyos, hogy jellemzően nem zöldes lesz a kép!

Vannak, akik elterelnek, eltérítenek és pl. megerősítenek a téves irányban, csak így tovább, zöld lapocskák jellemzik az egész képet! Ők még az illeszkedéssel sem törődnek, a pirosas lapocskákat félre tolják, új fiókot sem nyitnak nekik, hanem besöprik a szőnyeg alá, mondván, hogy nem illik az elméletükbe a zöldes képről. Nem csak maguk, de másuk megtévesztésében is jeleskedhetnek, akár még le is söpörhetnek lapocskákat vagy éppen átszíneznek, mikor nem látjuk vagy éppen ollóval átigazítják, illeszkedjen oda, ahova egyébként nem is tartozik.

A játékban szerzett tapasztalatokkal, ha valóban figyelmesek vagyunk, olyat is észrevehetünk, hogy a részletekből, ha nem is látjuk pontosan a teljes képet, de megsejthetjük. Ezért gyakran hivatkozom a cseppben a tenger tanításra, mely erre utal. A valódi játékban is megtapasztalható, ha valaki már egy részletet sikeresen összerakott, az elég eredményesen haladhat tovább, ha képes léptéket emelni és pár fokkal feljebb lép a létrán és nem egyes fiókokban kotorászik tovább, hanem fiókokat, sőt szekrényeket próbál összeilleszteni, anélkül, hogy azok minden kis fiókját megtölteni és rendszerezni igyekeznének. A létra bizonyos magaslatán érezhetjük, most már látunk annyit, hogy feljebb ugyan mehetünk, de akkor már csak távolodunk a képtől és ismét kevesebbet fogunk látni belőle.

Festményeknél is van egy optimális szemlélődő távolság, ahonnan teljességükben élvezzük és értsük az üzenetüket. A megismerésnek lehet egy optimális szintje, ami fölött már csak áttekinthetetlenebbé válik a kép. Ez körülbelül olyasmi, mint valaki élete végéig iskolákba jár, megszerzi tizedik diplomáját, de még két gyufát nem rakott keresztbe, sőt már azt is elfelejtette, miért is kezdett el tanulni. A megismerés nem cél, hanem eszköz!